

ทำกับธรรม

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๑

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “คิดแบบโลก”

กราบเท้าหลวงพ่อ ผมมาภาวนาที่วัดครับ แต่ภาวนาพุทโธไม่ค่อยลงเพราะกิเลสตัวหนึ่งครอบหัวตั้งแต่ช่วงเย็น เลยใช้ปัญญาอบรมสมาธิให้เหตุใช้ผลกับกิเลสตัวนี้จนตี ๓ ถ้าเต็มทีเลยผ่อนคลายตามองไปรอบๆ สังเกตว่าเดี๋ยวมีแดดเดี๋ยวสว่างสลับกัน ก็เลยมองดวงจันทร์ที่เต็มดวงอยู่ เมฆมันวิ่งผ่าน ใจก็ว่า อ้อ! เมฆกับจันทร์คนละอัน เรากับกิเลสก็คนละอัน ที่คลุกอยู่กับกิเลสวาทมด ที่วิ่งอยู่ ตื่นโพลงเลย จึงพุทโธได้ถึงเช้า

คำถาม

๑. ผมเข้าใจว่าที่วางแบบนั้นเป็นคิดแบบโลกๆ ครับ แต่ถ้าตั้งเป้าพุทโธเลย แล้ววางกิเลสก่อน (ถ้าวางได้) แล้วสั่งสมกำลังพุทโธให้แน่นหนาก่อนค่อยว่ากัน แบบนี้สมควรไหมครับ

๒. ผมรู้สึกว่ ปัญญาโลกทำได้แค่กิเลสสงบตัวลง แต่หนังมันไม่ถลอกเลยครับ มันยังอยู่ที่เก่า รอเอาคืน แม้ใช้ชีวิตประจำวันจะพิจารณาจนวางลงไปก็ตาม แต่ถ้าขาดสติ ขาดสมาธิ ทำอะไรมันไม่ได้ ถูกผิดประการใด

๓. สรรพสิ่งเป็นบวกลบเพราะมีชั่วหมุนไป ต้องให้มันหยุดหมุนเพื่อศึกษาทั้งบวกและลบ ผมได้ยินแล้วสะเทือนใจครับ ใจมันหมุนไปทางรักทางชังตลอด หมุนไปรักไปชังในสิ่งเดียวกัน รัก-ชัง มันหลงอันเดียวกัน แค่ว่ากับหาง ขอหลวงพ่อช่วยชี้แนะด้วย

ตอบ : นี่คำถามเนาะ คำถามเริ่มต้นตั้งแต่อาร์มบาท “ผมมาอยู่วัด มาภาวนาที่วัด” ถ้าผมมาอยู่วัด มาภาวนาที่วัด ใครมาวัดมาวาก็หวังจะมาภาวนา

ถ้าเวลาภาวนาแล้ว เราวางใจให้เป็นกลาง เราวางใจว่า อย่าคาดหวังนัก อย่าท้อแท้
นัก อย่ามุ่งมั่นนัก แต่เราก็ตั่งเป้าหมายของเรา

ถ้าเรที่ตั้งเป้าหมายแล้วตั้งใจ แล้วมีความปรารถนาที่รุนแรง ถ้ารุนแรงขึ้นมาแล้ว พอ
ปฏิบัติไม่ได้แล้วมันท้อใจใจ มันท้อใจ

ขอให้เรามีศรัทธามีความเชื่อแล้วได้ประพฤติปฏิบัติ แค่นี้พอ ได้เดินจงกรม ได้นั่งสมาธิ
ภาวนา มันจะเหนื่อยอ่อน มันจะเหนื่อยล้าอย่างไรนั่นมันก็เป็นเรื่องการทำงานเวลาเราประพฤติ
ปฏิบัติเริ่มต้นปฏิบัติใหม่ๆ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีนางพิมพา มีสามเณรรักษา แล้วท่านถึงได้ออก
บวชๆ มันก็มาจากครอบครัว มาจากกษัตริย์ มาจากโลก

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เวลาท่านจะประพฤติปฏิบัติ ท่านก็ลาพ่อแม่ไปบวชเณร พ่อ
แม่ไปขอให้สึกมาก่อน พอสึกมาก่อน มาช่วยงานบ้าน ๒-๓ ปี หลวงปู่เสาร์ท่านก็พยายามจะไป
ชักชวน ชักชวนให้กลับมาบวชพระ

หลวงปู่มั่นท่านก็เป็นทางโลก เป็นฆราวาสมาก่อน เราก็คงเหมือนกัน เราก็คงจะไปบวชได้
เราก็คงติดโลกทั้งนั้นนะ เราก็คงเหมือนโยมนี่

เราจะพูดอย่างนี้ให้ทุกคนอย่าท้อแท้ ทุกคนก็มาจากเรานี้แหละ มาจากคนกิเลสหนาแบบ
เรานี้แหละ แล้วเวลาจะไปประพฤติปฏิบัติขึ้นมาก็มีความสงสัยแบบเรานี้แหละ ก็มีความวิตกกังวล
เหมือนเรานี้แหละ แล้วปฏิบัติไปแล้วก็หวั่นไหวบ่อย่างนี้แหละ แล้วท่านก็ค่อยๆ วาง ค่อยๆ วาง
แล้วท่านถึงปฏิบัติมาได้ไง

เราบอกเราไปปฏิบัติ แล้วพอเราเข้าทางจงกรมจะเป็นพระอรหันต์เลย

ถ้ามันเป็นไปได้ก็สาธุ ทุกคนก็อยากให้เป็นอย่างนั้น แต่มันเป็นไปได้ยาก ถ้ามันเป็นไป
ได้ยากแล้ว ถ้าเรายังไปคาดหวัง ตั้งแรงปรารถนาไว้ แล้วมันก็บีบคั้นตัวเอง แล้วมันก็เครียด
แล้วมันเครียดขึ้นไปแล้ว เวลาไปปฏิบัติแล้วทำไมไม่สมความปรารถนา ทำไมไม่ได้ตั้งใจ

ถ้าไม่ได้ตั้งใจ เราก็วางไว้ เราปฏิบัติบูชาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำของเราไปๆ

เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ท่านก็เป็นแบบนี้ เดี่ยวดี เดี่ยวเลว เดี่ยวปฏิบัติได้ เดี่ยวมันเสื่อม คนที่ปฏิบัติตามข้อเท็จจริงต้องเป็นแบบนี้ละ

คนมีเงินมันใช้จ่ายไปแล้วเงินมันก็ร่อยหรอเป็นเรื่องธรรมดา ถ้ารู้จักกระเหม็ดกระแหม่ รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ เดี่ยวเราก็สะสมเงินขึ้นมาได้ มันเป็นเรื่องธรรมดา เงินทองเราต้องใช้สอยไป มันก็ร่อยหรอเป็นเรื่องธรรมดา แต่เวลาเราขยันหมั่นเพียร เราทำหน้าที่การงานขึ้นมา เราเก็บเราประหยัดมัธยัสถ์ มันก็มีมาเป็นเรื่องธรรมดา มันเป็นเรื่องธรรมดา

แต่เวลาเราคิดไ้ เวลาเรามีบาทหนึ่งมันก็จะอยู่บาทหนึ่งตลอดชีวิตเลย แล้วเอ็งจะกินอยู่ใช้สอยอะไรละ อ้าว! มีบาทหนึ่งมันก็ต้องใช้ต้องสอยใช้ไหม แล้วเราก็หามา

จิตของคนในการปฏิบัติมันมีเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ ใ้คนที่ปฏิบัติแล้วไม่เคยเสื่อมเลย ไม่เคยยุบยอบเลย ไม่มีหรอก ใ้มันแสดงว่าปฏิบัติ...

เวลาเข้าร้านอาหารไ้ เวลาเราสั่งอาหารเราได้อาหารมาใช่ไหม อาหารมานี้ถ้าไม่กินมันก็บูดก็เน่า ถ้าไม่สั่งมามันก็จะมี แต่ในร้านอาหารนั้นมันมีเมนูอาหารนะ มันเป็นกระดาดแปะไว้เลย ไม่เสื่อม ไม่เสีย ไม่เน่า ไม่เสียหาย

นี่ก็เหมือนกัน พอไปศึกษามาแล้วก็คิดว่าอย่างนั้นละ มันจะอยู่กับเราคงที่คงทนตลอดไป ไม่มีหรอก ถ้ามันจะมีนะ มันมีมันก็เป็นแค่เมนูอาหาร แล้วไม่ได้กิน ไม่มีรสมีชาติด้วย แต่ถ้าอาหารเราได้กินมีรสมีชาติ

การปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าเวลาเราไปวัดไปวาเราจะไปประพฤติปฏิบัติ ขอให้ไ้ไปปฏิบัติ เพราะการปฏิบัติต่อเนื่อง เราการกระทำต่อเนื่อง เหมือนนักกีฬาเขาดูแลร่างกายของเขา สุขภาพกาย สุขภาพจิต

ถ้าเราภาวนาของเรา เราฝึกหัดของเราให้เป็นจิตเป็นนิสสัย แล้วถ้ามันเป็นไป เออ! ใช้ได้ นี่มันเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญไง ถ้ามันเจริญขึ้นมามันก็เป็นประโยชน์กับเรา ถ้ามันเสื่อมไป มันเสื่อมไปเพราะอะไร เสื่อมไป

๑. คีล

๒. ขาดสติรักษา

๓. ถ้ามันเป็นไปได้ เราดูแลรักษาของเรา

ถ้าเราดูแลรักษาของเรา เราพยายามรักษาของเรา รักษาของเราละ เวลารักษา ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ

เวลาพระสารีบุตร พระโมคคัลลานะท่านไปฟังเทศน์พระอัสสชิเง “องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ไปกำจัด หรือไปดูแลที่เหตุ นั้น ไปดูแลที่เหตุ นั้น”

ถ้าดูแลที่เหตุ นั้น เราก็ดูแลนี้ไง เวลาเราจะเข้าทางจกกรม เราจะนั่งสมาธิ เวลาเข้าทางจกกรม นั่งสมาธิ มันก็เกียงงอนกันไง จะนั่งสมาธิก่อนหรือจะเดินจกกรมก่อน ถ้านั่งสมาธิก่อน หรือเดินจกกรมก่อน มันก็อยู่ที่จิตนิสสัย

เวลาครูบาอาจารย์องค์ไหนที่ท่านถนัดในการเดิน ท่านจะเดินมากกว่า ถ้าวัดไหนท่านถนัดปฏิบัติในการนั่ง ท่านก็นั่งมากกว่า

ไอ้ของเรา อะไรที่มันนั่งแล้วหรือเดินแล้ว อะไรที่จิตใจมันสบายกว่า เอาสิ่งนั้นก่อน แล้วเราค่อยทำต่อเนื่องของเราไป เห็นไหม

การปฏิบัติมันอยู่ที่จิตนิสสัย อยู่ที่คุณชอบ อยู่ที่คุณชอบ อยู่ที่คุณถนัด มันจะไม่เหมือนกันหรอก อยู่ที่คุณชอบ อยู่ที่คุณถนัด ถ้าวัดความถนัดแล้ว เราเอาความถนัดของเรา ก่อน

แล้วพอดนัดแล้ว เรายังไม่เดินจงกรม ไม่นั่งสมาธิ มันคิดไปก่อนเลย จะเดินจงกรม
อย่างนั้น จะนั่งสมาธิอย่างนั้น แล้วเวลาจะเข้าทางจงกรม แหม! มันเบื่อมันหน่ายไปหมดนะ

แต่ถ้ามันปฏิบัติของมันจนเคยชินนะ มันเห็นเลย ตรงนี้มีคุณค่า พอเข้าทางจงกรม นั่ง
สมาธิแล้วมันจะปลอดโปร่ง นั่งสมาธิภาวนาแล้ว มนุษย์มีกายกับใจๆ หัวใจจะมีคุณค่า แล้วเวลา
เรานั่งสมาธิภาวนาแล้วเราจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะไปเฝ้าพุทธะ

แล้วถ้าจิตมันเป็นไปได้ เหมือนอารมณ์ภพนี้ไง เขาบอกว่า เวลามันจะภาวนามันติด
กิเลสตัวหนึ่งตั้งแต่หัวค้ำ ปวดหัวไปหมดเลย ทำอะไรไม่ได้เลย แล้วเวลาเดินจงกรมจนตี ๓ พอตี
๓ ขึ้นไป

พอเดินจงกรม มันก็ดูแลรักษา เหมือนเรารักษากองไฟ เล่นรอบกองไฟ รักษาพื้นรักษา
ไฟไว้ ไฟมันก็ดีงาม

นี่ก็เหมือนกัน เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา แต่มันยังไม่มีสิ่งใดกระตุ้น ไม่มีสิ่งใด
สืบเนื่อง มันก็เลยแบบว่า ไร้โฮ! เดินจงกรมตั้งแต่ตี ๓ ตี ๔ เครียดไปหมดเลย แล้วเห็นแสงสว่าง
มันผ่านไปไหม พอลมมันพัด เดี่ยวก็มีมืด เดี่ยวก็สว่าง แหงนหน้าขึ้นไปดูพระจันทร์ เห็นก้อนเมฆ
เห็นพระจันทร์

เห็นไหม ปัญญามันเกิด ปัญญามันเกิด มันเกิดจากเดินจงกรม นั่งสมาธิ

เราเดินจงกรม นั่งสมาธิ มันมีกำลัง มีกำลังของมัน แต่มันไม่ใช่ปัญญา ปัญญามันยัง
ไม่เกิดนะ แต่พอมันเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนาอยู่ กำลังเราดี แล้วพอมันไปสะกิดใจ มันไปเห็น
ดวงจันทร์ เห็นก้อนเมฆมันสลับกัน อ้อ! นั่นก้อนเมฆกับดวงจันทร์มันคนละอันกัน ใจของเรา
เหมือนกัน ใจก็เลสกับใจ กิเลสกับเรามันก็คนละอันกัน มันโดนใจไป พอมันโดนใจขึ้นมา อู้ฮู! ว่าง
หมดเลย โลงหมดเลย สบายไปถึงสว่างเลย สบายไปหมดเลย

นี่รสของธรรมๆ เวลาจะปฏิบัติมันมีรสชาติ

นี่เข้าไปในร้านอาหารแล้วมันก็มีแต่เมนูอาหาร ไม่รู้จักรสชาติอะไรทั้งสิ้น เวลาประพฤติปฏิบัติ เหมือนเราไปสั่งอาหาร ในจานของเรามันมีสำหรับ มันมีอาหาร พอมีอาหาร เราตักใส่ปาก เรามันจะมีรสชาติ เวลาที่มีรสชาติขึ้นมา การภาวนามันต้องภาวนาอย่างนี้ มันเป็นรสเป็นชาติของมันขึ้นมา ถ้าเป็นรสเป็นชาติขึ้นมา

ทีนี้เขาบอกว่า จะดูแลอย่างไร จะรักษาอย่างไร

สิ่งที่ขึ้นไป มันขึ้นไป มันขึ้นไป ถ้าจิตมันมีหลักมีฐาน เวลาจิตมีกำลังขึ้นมา มันพิจารณา มันใช้ปัญญาแล้วมันจะมีรสชาติ มันจะดูดี

แต่ถ้ามันเป็นเรื่องโลกๆ เครียดไปหมดเลย ปัญญาเหมือนกัน คิดเหมือนกัน บางทีคิดดีกว่าด้วย เหตุผลดีกว่า แต่มันไม่รู้จะอะไรทั้งสิ้น มันไปหมด มันงไปหมดนะ

แต่ถ้าเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ถ้าจิตมันมีกำลังของมันนะ เวลาเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ดุสิ เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎก พระองค์หนึ่งเขาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้วมีปัญหา มากจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ไปถึงทักุฏี ฝนมันตก ฝนมันตกก็ยืนรออยู่นั่น พอฝนมันตก ท่านจะไปถามปัญหานะ เวลาฝนมันตกขึ้นมา ฝนมันตก แล้วพอน้ำมันเจ็นองไปหมด ฝนมันตกมันก็เป็นจุดเป็นต่อม

พอเป็นจุดเป็นต่อมมันก็แตกไ้ เป็นฟองขึ้นมา เป็นฟองน้ำขึ้นมาแล้วมันก็แตก เป็นจุดเป็นต่อมมันก็แตก มันแตก ถ้าจิตมันดีอยู่แล้วมันย้อนกลับเลย บรรลุธรรมเดี๋ยวนั้นเลย

เวลาคนบรรลุธรรม ทำไมบรรลุธรรมได้ง่ายๆ เหตุผลอย่างนั้นใครๆ ก็เห็น ใครๆ ก็คิดอยู่ แต่มันคิดแล้วทำไมไม่เป็นอย่างนั้นละ

ไม่เป็น ไม่เป็นเพราะว่าจิตไม่มีกำลัง แล้วจิตนี้มันไม่สงบแล้วมันไม่เห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง

ถ้ามันเห็นสติปัฏฐาน ๔ ตามความเป็นจริงคือมันจับ มันจับตัวกิเลสได้ จับกิเลสได้คืออะไร คือตัณหา จับตัณหาได้ พอพิจารณาไปๆ เวลาพิจารณาอยู่ จุดและต่อมนั้นมันเป็นผลตอบ มันเห็น มากระทบหัวใจ ผัวะ!

เวลาบอกว่า เวลาผู้ที่บรรลुธรรมมันก็คิดเรื่องสั้นๆ คิดเรื่องสั้นๆ

มันสั้นๆ โดยปัญหาทางโลก แต่มันลึกซึ้งในจิต มันลึกซึ้งเพราะจิตมันทำความสงบของใจเข้ามา จิตมีสมาธิขึ้นมา จิตมีกำลังขึ้นมา จิตมันได้จับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม

จับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรม มันคือสติปัฏฐาน ๔

กิเลสมันก็อาศัยกาย อาศัยเวทนา อาศัยจิต อาศัยธรรมเป็นเครื่องอยู่ เวลาพิจารณาไปๆ เวลามันพิจารณามันจะย้อนกลับเข้ามา มันทวนกระแสกลับเข้ามา เวลามันพิจารณา พอไปถึงจนตรอก จนตรอกของกิเลส กิเลสมันจนตรอกขึ้นมา พิจารณาเข้าไป เข้าไปเผชิญหน้ากับมัน พิจารณา ผัวะ! นี่ถ้ามันเป็นจริง มันเป็นจริงแบบนั้น

นี่พูดถึงว่า มันถึงต้องมีสติ มีสมาธิ แล้วฝึกหัดของเราขึ้นไปให้มันเจริญขึ้นไป ถ้ามันเป็นอย่างนั้นปั๊บ ทำไมมันถึงเป็นอย่างนั้น

ทำไมเวลามันเป็นอย่างนั้น เขาก็ย้อนกลับมา กลับมาถามว่า มันต้องพุทโธก่อนหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิก่อน ถ้าพอมันใช้อย่างนั้นปั๊บ เขาบอก เริ่มจากพุทโธๆ พุทโธมันไม่ลง ไม่ลงนะ แล้วเวลามันใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ปัญญาๆ แยกแยะไปก่อน

มันอยู่ที่เราจะใช้อะไรก่อน ถ้าเราใช้อะไรก่อน คราวนี้ใช้ปัญญาอบรมสมาธิก่อน แล้วพอจิตสงบแล้วพุทโธต่อเนื่องไป บางคราวใช้พุทโธก่อน แล้วถ้าพุทโธแล้วมันเครียด พุทโธมันไม่ได้ เราก็ใช้ปัญญาของเราต่อเนื่องไป มันต่อเนื่องไป นี่มันคืออุบายไง

ที่เวลาหลวงตาท่านสอนพระ “เวลาภาวนาไฉยยิ่งกว่าหมาตาย”

โง่ยิ่งกว่าหมาตาย คือเราไม่มีอุบายพลิกแพลงเลย พอเราทำอะไรก่อน มันเหมือนกับสูตรสำเร็จ ก็เลสมันจัดให้เลย ทำอย่างนั้นๆ จบ เสร็จแล้ว ทำทุกอย่างพร้อมแล้ว แต่จิตมันไม่ลง

แต่เวลาเราใช้อุบาย เราจะทำอย่างไรก่อน เราพลิกแพลงของเราก่อน ทำอย่างไรของเราก่อนจนกว่ามันจะเป็นไปได้

แต่ถ้าพอมันเป็นไปแล้ว พอเขาเห็นว่า กิเลสกับเราเป็นคนละอัน สิ่งที่คุณคิดก็อยู่ กิเลสมันวางหมดเลย ใจที่ว่างๆ อยู่ ตื่นโพล่ง แล้วเขาพุทโธต่อเนื่องไปจนเช้าเลย

อันนี้เวลาเขาปฏิบัติมันก็เป็นอำนาจวาสนาของคนแต่ละครั้งแต่ละคราว

เวลาแต่ละครั้งแต่ละคราว ครูบาอาจารย์ท่านเข้าป่าไป เวลาไปพักที่ไหน ภาวนาบางทีมันก็ได้ผล ถ้าบางทีภาวนาแล้ว ถ้ามันยังต่อสู้กันอยู่ กำลัง ๕๐-๕๐ คือยันกันอยู่อย่างนั้นนะ ท่านก็แสวงหาต่อเนื่องไป

บางทีภาวนาไม่ลงนะ ยันกันอยู่อย่างนั้นนะ ๕๐-๕๐ คือว่า จะทอดทิ้งก็ไม่ใช่ จะชนะไปก็ไม่ใช่ มันค้ำยันกันอยู่อย่างนั้นนะ

ถ้ามันยังไม่มีเหตุมีผลพอ มันก็ต้องหาเหตุหาผล ชักมันออกมา ดึงมันออกมา ก่อน อนุโลม ปฏิโลม พิจารณาเข้าไปหรือดึงออกมาพิจารณา พิจารณาซ้ำ เปลี่ยนแปลงอยู่นั้นคือหาช่องทาง หาช่องทางในการจะเข้าไปสู้กับมัน

นี่พูดถึงคำถามว่า จะพุทโธก่อนหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิก่อน

แต่เขาได้ผลของเขา นี่ใจ ได้หรือไม่ได้มันอยู่ที่เรา แล้วอย่าไปคาดหมาย ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วถ้าได้ผลแล้ว วิธีการอันนั้น

ครูบาอาจารย์ท่านสอนนะ ถ้าเราภาวนาแล้วเราใช้อารมณ์อย่างใด ทำสิ่งใดแล้วมันสงบลงได้ มันดีได้ อันนั้นแหละเป็นต้นเหตุ อันนั้นจะเป็นเหตุที่เราจะทำอย่างนั้นภาวนาอย่างนั้น

แล้วถ้ามันแบบว่าชินชา ของมันคุ้นเคยแล้ว เราก็พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงไป แต่อันนั้นมันจะฝังใจเราไปตลอด นี่พูดถึงอารมณ์ภทนะ

“๑. ผมเข้าใจว่าวางแบบนั้นเป็นแบบโลกๆ ครับ แต่ถ้าตั้งเป้าที่พุทโธเลย โดยวางกิเลสก่อน (ถ้าวางได้) แล้วสั่งสมกำลังพุทโธให้แน่นหนาก่อนค่อยว่ากัน แบบนี้สมควรไหมครับ”

ไฉ่ที่การคาดหมาย พอปฏิบัติไปแล้ว พอมันผ่านไปแล้วไง เวลาเรื่องอะไรที่ยังไม่เกิดทุกคนก็จินตนาการกันไป พอเรื่องที่ยังเกิดแล้วเราก็อยมาทบทวนไฉ่ว่าควรทำอย่างไรก่อนๆ

ไฉ่นี้ก็เหมือนกัน เวลาถ้าบอกว่าพุทโธๆ คำว่า “พุทโธๆ” คือทำสัมมาสมาธิ ที่ว่าพุทโธๆ จะทำสิ่งใดก็แล้วแต่ เราทำเพื่อความสงบของใจ ถ้าใจสงบระงับแล้วมันก็เป็นที่พัก เป็นที่พักเป็นที่อาศัย แล้วพอทำต่อเนื่องๆ จนมันมั่นคงแล้วเราก็ต้องฝึกหัดใช้ปัญญาของเรา

แต่คำถามว่า ไฉ่ที่ความคิดแบบนี้เป็นความคิดแบบโลกๆ ไฉ่ไหม

ใช่ ความคิดแบบโลกๆ คือสามัญสำนึกของเรา เราคิดแบบนี้ เราคิดแบบนี้แต่มันมีกำลังมีกำลังที่ว่า เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิมาตั้งแต่หัวค่ำจนถึงเที่ยงคืน

สิ่งที่มันจะดูดีมี มันจะโดนใจ มันจะกระทบใจ มันต้องมีกำลังของใจ มันต้องมีสมาธิเป็นพื้นฐาน

แต่นี้แค่พื้นฐานนะ อันนี้แบบว่าพอเป็นแล้วเราก็ตีใจไฉ่ไหม แล้วเราว่าถ้ามันพุทโธมันควรจะได้ดีกว่านี้

ถ้าพุทโธๆ จนจิตมันสงบไป นั่นก็จิตสงบไป พอจิตสงบไป เวลาใช้ปัญญาก็ต้องฝึกหัดใช้ปัญญาเหมือนกัน แต่ถ้าพุทโธๆ เวลาจิตมันลงนะ มันเหมือนตกจากที่สูง เวลามันวูบๆ ลง พุทโธแบบนั้นมันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งนะ

แต่ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ เพราะว่า ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ หมายความว่า ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิแล้วจิตมันจะเป็นไปได้ เรามีจริตนิสัยอย่างนี้ เราเป็นคนประเภทนี้ เราก็ต้องควรทำอย่างนี้ แต่ถ้ามันพุทโธๆ แล้วพุทโธมันลงได้ เราก็เป็นคนแบบนี้ เป็นประเภทนี้

แต่ประเภทใดก็แล้วแต่ มันเป็นอุบายวิธีการที่เราจะเปลี่ยนแปลงในการกระทำเปลี่ยนแปลง หมายความว่า ถ้าทำสิ่งใดไปแล้ว ถ้ามันคุ้นชินแล้ว กิเลสมันรู้เท่าทันหมดนะ

มันต้องพลิกแพลง มันต้องเปลี่ยนแปลง การปฏิบัติมันต้องพลิกแพลงเปลี่ยนแปลงการกระทำของเราต่อเนื่องไป เพราะกิเลสมันอยู่ในใจเรานะ กิเลสมันรู้เท่าทันเรายิ่งกว่าเรารู้อีก ถ้ามันเป็นแบบนั้น ถ้าเราจะเอาจริงเอาจังใจ

ฉะนั้นบอกว่า ใ้นี้เป็นความคิดแบบโลกๆ ใ้ใหม่

ถ้าบอกเป็นแบบโลกๆ ใ้ใหม่ ก็ใ้ ความคิดแบบโลกๆ นี่แหละ แต่ในเมื่อมันเริ่มต้นตรงนี้ไง ถ้าเป็นปัญญาบรมสมาก็เริ่มต้นจากเรานี่ไง เริ่มต้นจากเราก็เริ่มต้นจากโลกนี้แหละ แล้วเราพิจารณาบ่อยครั้งเข้ามันจะละเอียดเข้าไป มันจะละเอียดรอบคอบเข้าไป รอบคอบเข้าไปคือมันมีความชำนาญมากขึ้น มันก็จะละเอียดมากขึ้น

เพราะถ้ามันเป็นมรรค ๔ ผล ๔ ปุณฺณ กัลยาณชน ถ้าปุณฺณนี้โลกๆ ชัดๆ เลย ถ้าเป็นกัลยาณชนก็โลกเหมือนกัน แต่โลกที่ทำสมาธิได้ง่ายขึ้น โลกที่เป็นกัลยาณชนที่พร้อมที่จะยกขึ้นสู่ไสยาปัตติมรรค ก็ต้องทำแบบนี้ไปเรื่อยๆ ต่อเนื่องไป เพราะยกจิตของตนให้สูงขึ้น อุดมคติของตนให้สูงขึ้น ทุกอย่างให้ดีขึ้น

ฉะนั้นแบบว่า ที่พุทโธๆ พุทโธก็เป็นโลกๆ เหมือนกัน เพราะพุทโธเราก็นึกเหมือนกัน

แล้วถ้ามันวางกิเลสได้ก่อน

กิเลสมันสงบตัวลง ถ้ามันวางกิเลสได้ก่อนก็วางแบบโลก วางแบบโลก เพราะมันวางโดยการพุทโธ พุทโธๆ มันก็วาง แต่ให้จิตมันเป็นอิสระๆ แต่วางโดยสมณะ เห็นไหม นี่ทำสมาธิ

แต่ถ้ามันเป็นวิปัสสนา มันจับ มันต้องจับได้ด้วย จิตเห็นอาการของจิตนี้สำคัญมาก เพราะมันจะยกจากโลกขึ้นไปสู่ธรรมใจ

แต่ถ้าโลกๆ เราก็มีกิเลสอยู่แล้ว ก็เหมือนเรา เรามีสิ่งใดทับอยู่ เราก็ยกขึ้น มันก็จับ นี่กิเลสมันทับหัวใจอยู่แล้วเราก็ผลักมันออก แต่เราไม่ได้จับมันนะ เราไม่ได้จับมัน เราไม่ได้จับมันมาพิจารณา

เหมือนกับคนขโมยของเรา เรารู้ว่าคนนั้นขโมยของเราไป แต่เราจับตัวมันไม่ได้เราก็ไม่สามารถส่งขึ้นศาลได้ ส่งขึ้นศาลคือยกขึ้นวิปัสสนา ต้องไปไต่สวนกัน ถ้าไต่สวนกัน ใครถูกใครผิดแล้วลงโทษตามแต่การกระทำผิดของเขา นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันเป็นจริงๆ ถ้ามันวิปัสสนาไปจะเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไปอย่างนั้นะ

แต่ถ้าคนทำไปแล้วเขาจะไปรู้ไปเห็นอย่างไรเขาก็คิดตามที่ความเห็นเขานั้นแหละ แต่ถ้าการที่บอกว่า จะต้องพุทโธก่อนแล้ววางกิเลส แล้ววางเล็บด้วย ‘วางแบบโลกๆ’

ไฉนนี้วางโดยสมณะ สมณะนี้วางโดยสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิ เป็นสมาธิได้ก็วางกิเลสมา จากที่มันสองฝ่าย อัตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ทางสองส่วน ให้ลงมัชฌิมาปฏิปทา นี่สัมมาสมาธิ ถูกต้องดีงาม นี่ถ้าทำไป

ที่นี้เป็นพุทโธมันก็เป็นเจโตวิมุตติ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญามันก็ใคร่ครวญอยู่ มันจะไม่ลงลึกอย่างนั้น

แต่ผลที่เกิดขึ้น เมฆกับดวงจันทร์ กับ เรากับกิเลส

มันเป็นแบบว่าธรรมยุต คือปัญญาที่มันเกิดขึ้นมันเป็นปัจจุบัน พอปัญญาที่เกิดขึ้นมันเป็นปัจจุบัน มันดับกิเลสเดี๋ยวนั้น พอมันดับกิเลสเดี๋ยวนั้นมันก็เลยฝังใจไป

แล้วถ้าฝังใจแล้ว ที่นี้พอฝังใจก็มาใคร่ครวญใช้ใหม่ว่า ถ้ามีพุทโธ กิเลสมันจะขาดไปเลยไหม มันเลยเสียตาย เลยถามว่า ถ้าพุทโธก่อนมันควรจะเป็นอย่างนั้น ถ้ากรณีที่เกิดขึ้นมันเป็นแบบนี้

ไฉ่ที่มันเป็นๆ นะ ศึกษา มา การศึกษามา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องหนึ่ง เวลาปฏิบัติไปนี่ประสบการณ์จริง ปฏิบัติมันจะมีรสชาติอย่างนี้ มันจะเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แล้วถ้ามันเป็นอีกเรื่องหนึ่งแล้ว เวลามันไปจบลง จบลงธรรมและวินัย จบลงการประพฤติปฏิบัติ บริยัติ ปฏิบัติมันจะเหมือนกัน มันจะเป็นอันเดียวกัน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติธรรมวินัยไว้ถูกต้องหมด เราเองต่างหากผิด เราเองต่างหากทำแล้วคลาดเคลื่อน เราเองต่างหากทำแล้วมันไม่เป็นตามจริง แต่เราคาดหมายว่าใช่ เออๆ ไปอย่างนั้นนะ แต่มันยังไม่จริง ถ้าจริงแล้วนะ จบ เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิโกเลย

“๒. ผมรู้สึกว่ปัญญาโลกทำได้แค่กิเลสสงบตัวลง แต่หน้มันไม่ถลอกเลยครั้ มันยังอยู่ทีเก่า รอเอาคีน แม้ในชีวิตประจำวันจะพิจารณาจนบางลงก็ตาม แต่ถ้าขาดสมาธิก็ทำอะไร มันไม่ได้ ถูกผิดประการใดครั้”

มันก็เป็นการฝึกหัดนะ เวลาทีในพระพุทศาสนา เวลาทำทานๆ กัน เราเป็นวัฒนธรรมประเพณี ก็อยากให้ชาวพุทธมันมีความมั่นคง อยากให้ชาวพุทธมีความสุข อยากให้ชาวพุทธได้รับรู้สขของพระพุทศาสนา ก็พยายามส่งเสริมให้การปฏิบัติๆ มันก็เป็นการปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันยังไม่เข้าถึงสัจจะความจริงใดๆ ทั้งสิ้น เพราะมันปฏิบัติแบบโลกๆ ทีว่าพอเป็นพิธีๆ

ถ้าปฏิบัติเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ครูบาอาจารย์ของเราท่านทุ่มเทมากมายมาก ทุ่มเทให้มัน เป็นความจริงขึ้นมาไ้

ฉะนั้นจะบอกว่า ปัญญานี้เป็นปัญญาโลกๆ แค้กิเลสสงบตัวลง แค้ให้รู้ให้เห็น แค้ให้รู้ให้เห็นแล้วความเข้าใจ อันนี้ถ้าเป็นชาวพุทธด้วยกัน มันเป็นข้อเท็จจริงทีเราไม่มีสิ่งใดขัดแย้งกัน

แต่ถ้าเป็นชาวพุทธตามประเพณี ชาวพุทธปฏิบัติเป็นพิธี พอแค้นี้เขาบอก ใ้โฮ! เขาบรรลัธรรมแล้วนะ พอพิจารณาเห็นพระจันทร์กับก้อนเมฆมันแยกออกจากกันนะ แล้วก็ไปเทียบเคียงในพระไตรปิฎก

ในพระไตรปิฎกก็มีนะว่า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ในพระไตรปิฎกพูดถึงว่า เวลาสัจธรรมๆ ก็เหมือนกับพระจันทร์ทีโดนก้อนเมฆบังไว้ แล้วถ้าก้อนเมฆมันเคลื่อนออกไป พระจันทร์มันจะสว่างไสว นี่ไปเทศนาว่าการ

มีพระหลายองค์จำข้อนี้มาพูดว่าเขาทำแบบนี้แล้วเขาเป็นพระอรหันต์

เราไม่ขำกลิ้งเลยนะ แต่เขาก็ชื่นชมกันนะ

ธรรมข้อนี้ก็อยู่ในพระไตรปิฎก ว่าเวลากิเลสของสรรพสัตว์มันเหมือนก้อนเมฆที่บังดวงจันทร์ไว้ ถ้าก้อนเมฆนี้มันได้เคลื่อนออกไป ดวงจันทร์นี้สว่างไสว นั่นคือพระอรหันต์บรรลุธรรม อันนี้เป็นธรรมาธิษฐานที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอธิบาย แล้วเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพ

ฉะนั้น ถ้ามีการศึกษา แล้วอยู่ในพระไตรปิฎกก็มี แล้วเรามาปฏิบัติที่วัดหลวงพ่อ โอ้โฮ! เห็นก้อนเมฆมันเคลื่อนไปเลยนะ พระจันทร์มันสว่างไสวเลยนะ แสดงว่าสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว

นั่นถ้าพูดถึงว่า ถ้าปฏิบัติพอเป็นพิธีเห็นอย่างนี้ แล้วรสชาติอย่างนี้มันตื่นเต้น

แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ของเราท่านปฏิบัติมาแล้ว มันก็เป็นแค่ฝึกหัดแค่พอเป็นพิธีนะ เพราะอะไร เพราะจิตยังไม่สงบ

ถ้าจิตสงบระงับแล้ว ตั้งมั่นแล้ว ถ้ามันจับสติปัฏฐาน ๔ ได้ตามความเป็นจริงนะ จิตเห็นอาการของจิต เห็นอาการ อาการคือขั้น ๕ อาการคือความสุขความทุกข์ ถ้ามันจับอาการของจิตได้ นั่นนะสำคัญ แล้วถ้ายกขึ้นวิปัสสนาแล้ว โอ้โฮ! มันจะเตลิดเปิดเปิง มันยังไปอีกยาวไกลเลย ถ้าครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมาแล้วนะ ท่านจะเห็นของท่าน

แต่เวลาเราผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่มันเป็นเรื่องธรรมดา

กรณีอย่างนี้มันเหมือนกรณีของหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านพิจารณากายแล้วมันก็เหมือนเดิมๆ เริ่มต้นเป็นอย่างนี้ แต่เหมือนเดิมๆ ถ้าคนมีสติปัญญาจะ เหมือนเดิมๆ แล้วมันไม่ให้คะแนนตัวเองมากเกินไป แล้วมันไม่พยายามหลงไหลไปให้เอาสิ่งนี้มาเป็นการทำให้เราเสียหาย

คำว่า “เสียหาย” คือว่า ถ้าจิตมันภาวนาไปแล้วมันเห็นผลอย่างนี้ แล้วถ้ามันภาวนาต่อเนื่องไปมันจะเจริญมากขึ้นไปกว่านี้ แล้วมันจะได้มรรคได้ผลไปข้างหน้า นั่นคือผลจากการที่จะปฏิบัติไป

ความเสียหาย เสียหายคือบอกว่า “โ้ย! จบแล้ว ได้แล้ว” ดูแล้วโลกเป็นแบบนี้ แล้วก็พูดกันไปโดยทางวิชาการ พูดกันไปโดยทฤษฎีว่ามันมีอยู่จริง

ในพระไตรปิฎกก็มี เรื่องก่อนเมฆกับพระจันทร์ เราก็ได้ยินมาเยอะ แล้วเราก็อ่านพระไตรปิฎกมา เราก็เห็น

แต่การชำระล้างกิเลส การที่ต่อสู้ชนะตนเอง การเห็นกิเลสแล้วพิจารณาไปจนกิเลสมันขาดไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป โ้ย! สิ่งนี้มหัศจรรย์มากกว่านี้ ถ้ามากกว่านี้แล้ว ถ้ามันเป็นจริงใจ

เพียงแต่ว่าเวลาเขาพูดแล้วเขาบอกว่า แม้แต่ปฏิบัติอย่างนี้ เห็นอย่างนี้แล้วกิเลสมันก็ไม่ถลอกปอกเปิกเลย เพราะมันขาดสมาธิ ขาดความเอาจริงเอาจัง

อันนี้มันก็ต้อง ขาดสมาธิๆ สมาธิมันเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง สมาธิ หมายถึงว่า จิตของคนี่เร่ร่อน จิตของคนี่ไม่มีหลักมีเกณฑ์ทำอะไรแล้วมันก็เป็นเรื่องเร่ร่อน ก็เหมือนกับมนุษย์ทำอะไรก็ได้ผลประโยชน์ของความเป็นมนุษย์

แต่ถ้าเรายกจิตของเรา เรามีสมาธิขึ้นมา พอมีสมาธิขึ้นมาก็มนุษย์เหมือนกัน แต่มนุษย์ที่มีคุณค่า มนุษย์ที่มีคุณค่านะ ถ้าจิตมันสงบแล้วจิตมันเห็นสติปัฏฐาน ๔ แล้วมันพิจารณาของมันไป สิ่งนั้นด้วยภาวนามยปัญญา ปัญญานั้นนะมันจะสำรวจมันจะคายกิเลส

มันเห็นกิเลส มันจับกิเลสมาพิจารณาแล้วมันแยกมันแยะระหว่างกิเลสกับธรรม สิ่งที่เป็นความทุกข์ความยากนี่เป็นกิเลส สิ่ง que พิจารณาไปแล้วมันว่าง มันปล่อยวาง มันมีความสุข อันนั้นเป็นธรรม

ระหว่างกิเลสกับธรรมมันพิจารณาแยกแยะกันไป เดียวก็ลงสู่กิเลส กิเลสมันชักนำไปพิจารณาไป ถ้ามีกำลังขึ้นมาเดี๋ยวมันก็ลงสู่ธรรม ลงสู่ธรรมก็ทะลุปรุโปร่ง โ้ย! ว่างไปหมดเลย นี่มันทางสองส่วน มันไม่มัชฌิมาปฏิปทา ไม่สมดุลใจ

เวลาสมดุล เวลามันขาด คีล สมาธิ ปัญญาต้องสมบูรณ์หมด

เราบอกว่า ถ้ามันขาดสมาธิๆ จะยกสมาธิว่าเป็นหัวหอกก็เป็นเจโตวิมุตติ ถ้ายกปัญญาก็เป็นปัญญาวิมุตติ มรรค ๘ แต่มีหัวหอกคือสังขารมข้อใดเด่น เด่นในทางสมาธิเด่นในทางปัญญา แต่ผลสรุปมันก็ต้องมัชฌิมาปฏิปทา มรรค ๘ สมดุลพอดีด้วยกันทั้งสิ้น มันต้องขาดพร้อมทั้งปัญญา ขาดพร้อมทั้งสติ

คำว่า “สมาธิ” นี่มันสำคัญๆ ให้มันแยกระหว่างโลกกับธรรมๆ ถ้าไม่มีสมาธิ มันเป็นเรื่องโลกๆ ใจ ถ้ามีสมาธิขึ้นมามันก็แยกมาเป็นธรรม สู้สังขารมใจ ถ้าสู้สังขารม แต่สมาธิมันก็มีเจริญแล้วเสื่อม จากธรรมมันก็ลงไปสู่โลก เวลาพิจารณาไปมันจะเป็นอย่างนี้ ลุ่มๆ ดอนๆ ลุ่มๆ ดอนๆ ดอนๆ ตลอดไป

ฝึกหัดจนมันสมดุลพอดี ถ้าสมดุลพอดี มัชฌิมาปฏิปทา ขาด ถ้าขาดก็เห็นว่าขาด ถ้าขาดก็เห็นว่ากิเลสมันตาย

นี่ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า **ชาวพุทธเราไม่ให้เบียดเบียนกัน ไม่ให้ทำลายกัน ไม่ให้ทำอะไรทั้งสิ้น แต่เวลาสรรเสริญ สรรเสริญกิเลสขาด**

เพราะกิเลสขาดมันขาดในใจของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไง กิเลสขาดมันเป็นขาดเรื่องปัจจุบัน เรื่องส่วนตัวของเราไง มันไม่ไปกระทบกระเทือน ไม่ไปเบียดเบียนใคร ไม่ไปทำร้ายใครทั้งสิ้น ถ้าฆ่ากิเลสคือฆ่ากิเลสในใจของเรา คนอื่นไม่เกี่ยว แล้วพอจะฆ่ากิเลสแล้วนะ นี่ไง ตนพึ่งตนเองได้ก็จะให้คนอื่นพึ่งพาอาศัยได้

นี่พูดถึงว่า เขาบอกว่า ความสงบอย่างนี้ มันแค่กิเลสไม่ถลอกปอกเปิกเลย

ไฉนการพิจารณาความเห็นของเรา ความเห็นของเรานี้ก็เป็นคุณสมบัติของเรา เป็นปัญญาของเรา

แต่โลกเขาคิดไปอีกอย่างหนึ่ง คนที่อ่อนด้อย คนที่เขาเข้าข้างตัวเอง แหม! มองขึ้นไปบนท้องฟ้าเห็นก้อนเมฆกับพระจันทร์มันแยกออกจากกัน เราก็เลยเปรียบเทียบเลยว่ากิเลสกับใจเราก็แยกออกจากกัน โอ้โฮ! ปานนี้มันสำเร็จไปไม่รู้กี่รอบแล้วแหละ

แต่คนที่มีสติสัมปชัญญะ แค่ว่าประสบการณ์การประพฤติปฏิบัติ แล้วมันก็สั่งสอนเรา ฝึกฝนเราให้เราแก้กำหัดขึ้น ให้เรามีสติปัญญามากขึ้น ให้เราไม่ลุ่มหลงให้กิเลสมันชักจูงจมูกไปตลอด เราจะมีสติปัญญาจะดีหว่ามันนะ ถ้ามันทำอย่างนั้นได้มันก็เป็นประโยชน์กับเรา

“๓. สรรพสิ่งเป็นบวกลบ เพราะมีชั่วแล้วหมุนไป ต้องให้มันหยุดหมุนเพื่อพิจารณาทั้ง บวกลบและลบ ผมได้ยืนแล้วสะเทือนหัวใจครับ ใจมันหมุนไปทางรักทางชังตลอด หมุนไปรักไปชังใน สิ่งเดียวกัน รัก-ชัง มันหลงในอันเดียวกัน แค่ว่ากับทาง หลวงพ่อช่วยชี้แนะด้วย”

เวลาปัญญามันดี มันดีอย่างนี้ เวลาคนเรานะ มีสติมีปัญญาแล้ว พิจารณาจิตสงบแล้ว โอ้โฮ! ธรรมะนี้สุดยอด เวลาจิตมันเสื่อมนะ โอ้โฮ! ปฏิบัติแล้วไม่ได้อะไรเลยนะ มันทุกข์มันยาก

จิตของคนเวลาถ้ามันดี โอ้โฮ! ดีสุดยอด อะไรดีไปหมดนะ แล้วเราก็รักษาสิ่งนี้ไว้ เวลา มันเสื่อมนะ เราก็คิดถึงความดีของเรา เวลามันเสื่อม มันท้อแท้ มันถดถอยขึ้นมา ไม่เป็นไร เดียวเราก็ปฏิบัติได้ ไม่เป็นไร

เวลาไม่เป็นไร ไม่เป็นไรตอนนี้อย่าว่าไม่เป็นไรแล้วเราจะหย่าเป สิ่งที่เราว่ามันเครียด มันบีบคั้นหัวใจ ไม่เป็นไร เดียวสู้มันใหม่ แล้วพยายามแก้ไข พยายามต่อสู้

คนเรามีการกระทำ มันก็มีผิดมีพลาดเป็นเรื่องธรรมดา เวลาผิดพลาดแล้วเราจะแก้ไข ของเราใหม่ ถ้าแก้ไขของเราใหม่มันก็เริ่มต้นต่อสู้ใหม่

คนเรานะ เวลาถ้าจิตมันละเอียด มันจะเห็นความละเอียดลึกซึ้งไป จิตคนมันหายาบๆ มันก็เห็นได้แค่หายาบๆ เวลาจิตมันวิเศษวิเศษๆ โสดาบัน เราตีคำว่าโสดาบันก็เป็นวิเศษวิเศษของ โสดาบัน ๕๐ เปอร์เซ็นต์ เวลาเป็นพระสัทธาคามีวิเศษวิเศษ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ มันสูงขึ้น พระ อนาคตามี ๗๕ เปอร์เซ็นต์ นี่วิเศษวิเศษๆ พระอรหันต์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

ฉะนั้น วิเศษวิเศษพระโสดาบัน พระสัทธาคามี พระอนาคตามี พระอรหันต์ มันไม่เท่ากัน มัน สูงส่งละเอียดลึกซึ้งต่างกัน ความรอบคอบแตกต่างกัน นี่วิเศษวิเศษ

แต่ของเราเป็นปุถุชน คำว่า “ปุถุชน” สรรพสิ่งเป็นบวกลบเป็นลบ มันก็พูดได้ทั้งนั้นนะ เป็นวิทยาศาสตร์เป็นบวกลบเป็นลบ มันเป็นตรรกะ มันเป็นตรรกะมันเป็นปรัชญาที่ดีค่า ความดีค่ากันไปนะ

แล้วถ้าผู้ปฏิบัติ เดี่ยวเถียงกันนะ จากบวกลบจากลบ จากลบจากบวกลบ เดี่ยวทะเลาะเบาะแว้งกัน นี่วุฒิภาวะของคนมันแตกต่างกัน ธรรมะมันถึงมีหลายระดับ ถ้ามีหลายระดับขึ้นมา เราก็ศึกษาของเรา

แล้วมันเป็นไป มันละเอียดลึกซึ้งเข้าไป มันเห็นสติ มหาสติ ปัญญา มหาปัญญา ปัญญาญาณละเอียดลึกซึ้งเข้าไปในกิเลสในใจของเรา มันลึกซึ้งกว่านี้อีกมากมายเลยละ

ฉะนั้น ถ้าเวลาปฏิบัติไปแล้วถ้ามันดีขึ้นมา หรือมันปฏิบัติแล้วมันเป็นปัจจัยตั้ง คือว่าจิตนี้ได้สัมผัส รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง เราได้สัมผัสรสของสติธรรม รสของสมาธิธรรม รสของปัญญาธรรม

แล้วปัญญาอย่างนี้ปัญญาแบบสัมผัสหล่นๆ ปัญญาที่มันเป็นธรรมผุดๆ ธรรมผุดมันเป็นอย่างนี้ เติบจนครบตั้งแต่หัวค่าจนตี ๓ ตี ๔ เวลามันผุดขึ้นมา คำว่า “ผุดขึ้นมา” คือมันโผล่ออกมาเลย

แต่ถ้าเป็นมรรคนะ เป็นมรรค เป็นภาวนามยปัญญา ถ้าทำสมาธิ จิตก็สงบเข้ามา เวลาคลายออกจากสมาธิจะไปจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมพิจารณา เห็นไหม มันเป็นปัญญา

ปัญญาอย่างนี้มันมีเริ่มต้น จากผู้ที่ซุกซน จิตนี้มันซุกซนค้นคว้าหา หาจนเจอกิเลส แล้วมันก็จับกิเลสมาแยกแยะ ในกายประกอบไปด้วยอะไร ในจิตมันประกอบไปด้วยอะไร ในอารมณ์เราใครมาอุดกระชากลากไป อารมณ์ที่มันเท่าทันแล้วมันปล่อยวางอย่างไร นี่ปัญญา ถ้าเป็นมรรคมันเป็นแบบนี้

ฉะนั้น เวลาอยู่เฉยๆ มันผุดขึ้นมา

นี่ธรรมเกิดๆ ปัญญาที่แบบธรรมเกิดก็เรื่องหนึ่ง ปัญญาแบบมรรคก็เรื่องหนึ่ง เวลาปฏิบัติไปแล้ว คนที่ปฏิบัติไปมันต้องมีคุณภาพะแบบนี้ แบบว่าเป็นปุถุชนคนหนาที่มันทำอะไรๆ มันก็ติดขัดไปหมด ก็เรื่องหนึ่ง

เป็นกัลยาณชน โอ้โฮ! สมภาทิ ทำเข้าใจง่าย เพราะอะไร เพราะรูป รส กลิ่น เสียงเป็น บ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร มาหลอกมალ่อักเข้าใจได้ เห็นไหม เวลายกขึ้นสู่เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม คุณภาพะมันเป็นขั้นๆ ขึ้นไป ถ้าขั้นๆ ขึ้นไปด้วยการภาวนา ด้วยการกระทำ ถ้าจิตมันเป็นแบบนี้มันก็เข้าใจหมด ครบวงจร ครบวงจรว่าบุคคล ๔ คู่

แต่ถ้าเป็นทางโลกๆ นะ มันไม่ทำอะไรเลย มันคาดหมายหมด เป็นอย่างนั้นๆๆ สำเร็จหมดอย่างนั้น

เออ! เรื่องของมึง เรื่องของมึง เรื่องของผู้ที่สำเร็จไปแล้ว

โอ้เราเอาจริงเอาจริงขึ้นมา เราทำให้มันเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ถ้าได้ก็คือได้ ถ้ายังไม่ได้ เราก็ฝึกฝนบ่มเพาะให้จิตใจเราเข้มแข็ง ให้จิตใจของเรามีจุดยืน แล้วเราปฏิบัติต่อเนื่องไป อย่าไปท้อแท้ อย่าไปเสียใจกับใดๆ ทั้งสิ้น เพราะการเข้าทางจงกรม นั่งสมาธินี้แหละเหตุผลของการเกิดเป็นมนุษย์ สิ่งที่มีค่าของความเป็นมนุษย์นี้ เพราะอะไร

เพราะมนุษย์ผู้นั้นเป็นนักวิทยาศาสตร์ค้นคว้าหาจิตของตน ค้นคว้าหากิเลสของตน แล้วจะเอาตนนั้นแหละหลุดพ้นจากการครอบงำของวิญญูะ จากการครอบงำของกิเลส

แล้วยังไม่ได้ผลหรือ ไม่ได้ผลใช่ไหม

ได้ผล ได้ผลว่า ไม่เป็นมนุษย์ฝึกปลาแบบโลกๆ เขา เป็นมนุษย์ที่เกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เป็นมนุษย์ที่พยายามค้นคว้าแสวงหาสัจจะความจริงในใจของเรา เอวัง